

VYTAUTAS KIRKUTIS
KITONIŠKAS ŽMOGUS IR JO TAMSIOJI PALĖPĖ
(Ištrauka)

Iš tolo matau Antaną: sėdi Šiauliuose, pėsčiųjų gatvėje, ant suoliuko. Toks susikaupęs, į savo mintis pasinėręs. Pro šalį eina žmonės, daugelis jo net nepastebi. Eina ir praeina. O jam smagu, kad nereikia su niekuo kalbėtis, apie save pasakoti. Nesinori šiandien, kad kas nors įstų dūšion, kad tardytų, mokytų, aiškintų. Ir taip kasdien atsiranda visokių mokytojų, patarėjų, auklėtojų, kuriems atrodo, kad tik jie težino, kaip geriau gyventi. Nieko jie nežino, nieko...

Eina žmonės ir praeina. Antanas žiūri į juos, bet kažin ar mato. Jie kažkuo panašūs į romanų herojus – mokantys ir norintys būti linksmi. Tačiau kartais aplinkybės taip susiklosto, kad verkti norisi. Ir verkia jie, ir liūdi, pyksta ir džiaugiasi. Jie tokie pat, kaip ir į romaną juos atvedęs autorius. Nors tu, Antanai, prieštarausi: jie ne tokie, tavo romanų žmonės, ne tokie, kurie eina pro šalį Šiaulių centre. Taip, tavo romanų žmonės mažiau miestų matę, po marketus, teatrus, parodų sales beveik nesisukinėję. Tavo žmonės – laukų ir kaimų, vienkiemų ir nedidelių miestelių gyventojai. Į didmiestį juos išleidi, kai reikia humoreską parašyti, epigramą sueiliuoti ar šiaip kokį šmaikštų vaizdelį sudėlioti. Gyvena tavo romanų žmonės su tavimi kartu Žarėnuose ir Šakynoje, vienas kitas iš Girkautų, kur tu visą velnio tuziną metų pradirbai, atkeliavęs. Taip ir apgyvendinai juos į romanus „Paradoksai“, „Julija“. Bet tie romanų žmonės – nenuoramos, nepalyginsi jų su autoriumi, kuris žymiai tylesnis, kantresnis ir ramesnis už juos. O jie nerimsta, nori išsiveržti iš rąkščių, prašosi į knygą.

Puikiai žinau, Antanai, kad tu – vienas iš tų, pro kuriuos galima praeiti pro šalį jų net nepastebėjus. Paprastas, kuklus, ramus. Kur nors žmonių sambūryje atsistoji nuošaly, už kitų nugarų, kad per daug nekristum į akis. Nebūti dėmesio centre tau maloniausia. Todėl nejaukiai pasijunti, kai prireikia kopti į sceną, atsistoti salės priekyje, būti dėmesio centre. Ne tavo vieta – būti prieš kitus. Tavo vieta – būti tarp visų. Arba – pasislėpus nuo visų.

Pamenu, Šakynoje buvo atidaryta sporto salė. Pilna žmonių, smagi programa, kalbos. O pabaigoje – skamba miestelio himnas „Šakyna – šiaurės vakarai“, kuriam žodžius parašė Antanas, o muziką – Rimantas Mickevičius. Visa salė aidi nuo himno. Visiems smagu:

*Šakyna čia, kur jau seniai
Į dangų lipa apyniai,
Kur lygumos vėl dalgį kala,
O vakarais – alus ant stalo...
Kur beeini, ką bedarai,
Vis tiek mielesnė tau už viską
Šakyna – šiaurės vakarai.*

Dairomės autoriaus, kuris visai neseniai už kitų nugarų stovėjo. Gal bent paploti jam už tokius skambius žodžius galima. O autoriaus jau ir pėdos atvėsusios. Nebėra, niekas nepamatėme, kada tyliai jis išsprūdino lauk. Nujautė, kad gali atsidurti dėmesio centre.

Atsimeni, Antanai, kaip 2000 metų vasario 20 dieną tave ištiko šventė – ėmė ir sukako šešiasdešimt metų. Ir nesvarbu, kad kai kas tvirtino, jog neatrodo, kad tiek metų tau būtų. Kai kas stebėjosi, kad dabar labai jauni šešiasdešimtmečiai. O dar kiti sakė: pajuokavai, Antanai, tikrai pajuokavai, negi tokį jauną tave dabar pensijon leisim...

Tačiau aritmetika nuomonių nepripažįsta. Žarėnuose įvyko literatūrinė-muzikinė popietė „Pasiėmiau tik meilę žodžiui...“, skirta literato, bibliotekininko, kraštotyrininko Antano Budzinsko jubiliejui.

Pameni, kiek palinkėjimų buvo. Tikros varžybos – kas gražiau tave pasveikins. Ir tavo biografiją priminė. Nors kokia ten biografija – tilptų į tris knygos eilutes. 1940 metais gimei Šakynoje, baigėi Gruzdžių vidurinę mokyklą, studijavai Šiaulių pedagoginiame institute lietuvių kalbą ir literatūrą, tačiau nebaigėi. Neakivaizdžiai baigėi Vilniaus kultūros mokyklą ir įgijai bibliotekininko specialybę. Beveik trylika metų dirbai pačiame Šiaulių rajono pakraštyje – Girkautų bibliotekoje, vėliau – Žarėnų. Pradėjęs dirbti Žarėnuose, gyventi sugrįžai į Šakyną. Ir viskas. Viskas? Juk į šiuos kuklius faktus sudėtas visas gyvenimas, apsisukęs ratu: iš Šakynos – į Šakyną.

2019 metų vasaris, kovas